

2/683-8761/21264

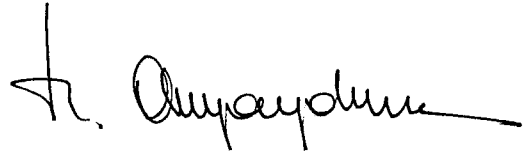
ANAVATAN PARTİSİ T.B.M.M. Grup Başkanlığı
Tarih : 06.02.2001
Sayı : 07-01/109

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazalarının Tesis ve Ruhsatları
Hakkında Kanun Teklifi ve genel gerekçesi ekte takdim edilmiştir.
Gereğini arz ederiz.

Kenan SÖNMEZ
Bursa Milletvekili

Prof. Dr. Aydın AYAYDIN
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de ticari işletmelerin büyük bölümünü esnaf-sanatkarlar ve küçük ve orta boy işletmeler oluşturmaktadır. Başta bakkallar olmak üzere, yaygın olarak kullanılan tüketim ürünlerinin perakende ticaretini yapan esnaf, son yıllarda büyük ekonomik ve sosyal sıkıntı içine düşmüştür. Uzun yıllardır kronikleşen yüksek enflasyon, yarattığı pazar daralmasıyla birlikte esnaf ve KOBİ’lerin sermayelerini erozyona uğratarak pek çoğunun iflasına neden olmuştur. Bu olumsuz gelişmelere özellikle büyükşehirlerde hızla ve kontrolsüzce artan hipermarketlerin ve süpermarketlerin oluşturduğu haksız rekabet ve rekabet ihlalleri de eklenmiştir. Oluşturdukları zincirlerle üreticiler üzerinde baskı oluşturabilen bu kuruluşlar, İstanbul , Ankara , İzmir, Bursa başta olmak üzere , tüm büyükşehirlerde esnafın ekonomik zorluğa düşmesine neden olarak, özellikle bakkal geleneğini bitirme noktasına getirmiştir. Halbuki esnaf-sanatkar ve KOBİ lerden oluşan küçük girişimci grubu yarattıkları istihdam ve üretimdeki payları bakımından Türk Ekonomisine ve sosyal refaha büyük katkılar sağlamaktadır. Mahalle esnafının ve özellikle bakkalların veresiye alış-veriş sistemi; tüketicilerin yaygın olarak kullandığı bir faizsiz kredi müessesesidir. Türk ekonomisi için fevkalade önemli olan küçük girişimcinin korunması ve geliştirilmesi, hukuki normlarla güvence altına alınması gerekmektedir. Nitekim, Gümrük Birliğine ülkemizin de üye olduğu AB ülkeleri bu konuda yasal düzenlemeler yapmıştır.

Ülkemizde 7.12 .1994 tarihli 4054 sayılı “Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun “ ile rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar ile hakim durumun kötüye kullanılması önlenmiştir. Ancak yaşanan gelişmeler bu konuda yeni hukuki düzenlemelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

T.C Anayasasının 173. Maddesinde “Devlet , esnaf ve sanatkarı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır” şeklindeki amir hükümle yasa koyucu gerekli duyarlılığı göstermiştir. Ancak, Türkiye, Anayasalarında bu tür bir hüküm bulunmayan Avrupa ülkelerinden bu konuda oldukça geri kalmıştır. Nihayet 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlığı çalışmalarında bu konu ele alınmış ve Özel İhtisas Komisyon Raporunda aşadaki tavsiyelere yer verilmiştir.

“Şehir merkezinde açılan hipermarketler, grosmarketler ve buna benzer başta bakkal esnafı olmak üzere hemen hemen her iş kolundaki esnaf ve sanatkarlarının işlerini büyük ölçüde aksatmakta, rekabet edilebilirlik düzeyini azaltmakta, rekabet edebilmek için bu kesimin

çalışma saatlerini uzatarak yıpranmalarına neden olmakta, hatta bir çok esnaf ve sanatkarları bu marketlere karşı rekabet edemeyip işyerlerini kapatmak zorunda bırakmaktadır. Bu nedenle, bu kesim üretim ve hizmet sektöründe yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunun da büyük bir işsizlik ve sosyal patlamalara neden olacağı açıktır. Bu tür marketler aynı zamanda şehir trafiği, şehir planlaması, görüntü ve çevre kirliliği ve buna benzer sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu marketlerin Avrupa Birliği Ülkelerinde ve diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi şehir merkezlerinde açılmasında ve çeşitli isimler altında şubelerinin yasal boşluklardan yararlanarak mahalle aralarına yayılmalarına müsaade edilmemelidir. Bu tür alış veriş merkezlerinin açılması için Avrupa Birliği Ülkelerindeki örnekler de dikkate alınarak bir mevzuat hazırlanmalı ve bu mevzuat çerçevesinde (ilgili kamu ve özel kurum ve kuruluşları ile meslek örgütlerinin temsilcilerinden oluşacak) yerel komisyonlar aracılığı ile iş yeri açma izni verilmelidir.

Devletin çeşitli kurumlarınca ve belediyelerce değişik isimler altında (kantin, kooperatif, vakıf, market ve tanzim satış üniteleri) faaliyet gösterilmesi, kurumlar tarafından sağlanan imkanlar açısından (kira, nakliye, personel, araç-gereç, su elektirik vb.) esnaf ve sanatkarlar için haksız rekabete yol açmaktadır. Ayrıca bu tür işletmeler, kurumlar vergisi muafiyeti kapsamında faaliyetlerini devam ettirmekte, sadece kendi mensuplarına değil kendi mensupları dışındakilere de satış yapmaktadırlar. Bu tür haksız rekabeti engellemek için, her kurum üzerine düşen asli görevini yapmalı, diğer konularla ilgilenmelidir”.

Öte yandan son on yılda Türkiye Bakkallar ve Bayiler Federasyonuna bağlı toplam 157 meslek odasına bağlı üye sayısının %40 oranında azalması sektörün sorunları hakkında yeterli bilgi vermektedir.

Bu kanun ile tüketicilerin temel ihtiyaç maddelerini toplu olarak ve daha az maliyetle sağlanmasını temin eden **Büyük Ölçekli Perakande Satış Mağazaları** tamamen ortadan kaldırılmamakta, tüketicinin temel ihtiyaçlarını toplu olarak daha uygun koşullarla sağlamaya devam edilmekte, ancak belli kriter ve düzenlemeler getirilmektedir.

Sektörün sorunlarının çözülmesi Anayasamızın amir hükmü gereğince bir görev olduğu gibi Türk Toplumunun sosyal dengesi ve Türk Ekonomisinin dinamiği açısından fevkalade önemlidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu kanunun amacının; ihtiyaç maddeleri perakende satış mağazalarının şehir merkezlerinde faaliyet göstermelerinin yarattığı sorunları önlemek ve özellikle esnaf ve sanatkarlar ile küçük ve orta boy işletmeleri, büyük teşebbüslerin piyasaya hakimiyetinden korumak olduğu hükme bağlanmaktadır.

Madde 2- Piyasada hipermarket, grosmarket ve benzeri isimler altında faaliyet gösteren perakende satış mağazaları ve mağaza zincirlerinin kurulması, Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazalarının tesis ruhsatına bağlanmakta ve bu denetimi yapacak kurul ile çalışma ilkeleri belirlenmektedir.

Madde 3- Kanunun uygulamasından sorumlu olan "Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazaları İzin Kurulu"nın oluşum biçimi düzenlenmektedir.

Madde 4- Bu yasa ile getirilen düzenlemelerin diğer mevzuatın ön gördüğü yükümlülüklerin yerine getirilmesine engel oluşturmadığı hükme bağlanmaktadır.

Madde 5- Kanunun uygulanmasını denetlemekle görevli kamu mercilerini ve denetlenenlerin yükümlülüklerini belirlemeye yöneliktir.

Madde 6- Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazalarının denetim ilkelerini belirlemektedir.

GECİCİ MADDE- 2 yıllık geçiş dönemine ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

Madde 7-8 – Yürürlülük ve yürütme maddeleridir.

BÜYÜK ÖLÇEKLİ PERAKENDE SATIŞ MAĞAZALARININ TESİS VE RUHSATLARI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

AMAÇ VE KAPSAM:

Madde 1- Bu kanunun amacı, gıda, temizlik, kırtasiye, ve bu gibi temel ihtiyac maddelerinin perakende satışlarıyla iştigal eden büyük mağazaların şehir merkezlerinde yarattığı sorunları önlemek, ve bu konudaki gerekli düzenlemeleri yaparak, esnaf ve sanatkar ile KOBİ leri Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazalarının sebep olabileceği haksız rekabet ile rekabet ihlallerini önlemek, dolayısıyla; esnaf ve sanatkar ile KOBİ'lerin gelişimini sağlamak.

TANIMLAR

Madde 2-Bu kanunda sözü geçen tanımlardan;

- a- "Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazası" toplam kullanım alanı, depo ve stoklama birimi hariç, 250 metrekare alanın üzerinde satış sahasına sahip çeşitli üretim kuruluşlarına ait temel gıda, temizlik, vb. gibi malların birlikte satışını yapan perakende satış mağazalarını,
- b- "Bakanlık" Sanayi ve Ticaret Bakanlığını
- c- "belediye" ilgili işletmenin perakende satış mağazasının bulunduğu belediye teşkilatını,
- d- "Büyük Ölçekli Perakende Satış İzin Kurulu" ilgili mağazaların kuruluş izin onayını verecek kurulu; ifade eder.

Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazalarının kuruluş izin ve düzenlemeleri

Madde 3-Nüfusu enaz 40 bin ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde, stoklama birimi hariç kullanım sahası en az 250 metrekarenin üzerinde satış sahası olan perakende satış mağazaları her ne ad (süper, hiper, mega, grossmarket, tanzim satış v.b gibi) altında faaliyet gösterirlerse gösterebilirler "Büyük Ölçekli Perakende Satış İzin Kurulu" nun vereceği ruhsat ile kurulabilir.

Kurul; bu tür işyerlerinin;

a-satış alanları büyüklüklerine göre şehir merkezine asgari uzaklıklarını

b- ilgili bölgedeki genel arz ve talep durumunu

c- bölgede yaşayan halkın ekonomik durumunu

e- esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ lerin, rekabet şartlarını göz önünde bulundurur.

1000 metrekare ve üzerinde satış mağazası kurulması durumunda mağaza yeri ile ilgili yerleşim biriminden en az 5 km olması şarttır. Kurul ruhsat verirken gerekli kriterlere ilişkin diğer bilgi ve belgeleri isteyebilir.

Satış alanları 250 metrekareyi aşmayan perakende satış mağazaları, eczane, üreticilerin kendi satış mağazaları ve hazır giyim mağazaları, birinci fıkrada belirlenen kapsam dışı işletmelerin faaliyetleri ve kuruluş izinleri "Büyük Ölçekli Perakende Satış İzin Kurulu " iznine tabii değildir.

Ancak satış alanları 250 merrekarenin altında olmakla birlikte ,büyük ölçekli perakende satış mağazaları tarafından doğrudan ve dolaylı bir biçimde oluşturulan her türlü satış zincirleride "**Büyük Ölçekli Perakende Satış Magazaları İzin Kurulu** " nun verçegi karara tabidir.

Büyük Ölçekli Perakende Satış Magazaları İzin Kurulunun oluşumu ve faaliyetleri

Madde 4 - Büyük Ölçekli Perakende Satış Magazaları İzin Kurulu;

Belediye hudutları, mücavir alan dışındaki işletmeler için ,valinin , belediye hudutları ve mücavir alan içinde kalan işletmeler için ise büyükşehir belediyesi olan yerlerde büyükşehir, diğer mahallerde belediye başkanlığının başkanlığında ; Belediye Meclislerinden 2, ticaret ve sanayi odalarından (bu odaların ayrı ayrı faaliyette bulunduğu yerleşim birimlerinde ise ticaret odalarından) seçilen 2, esnaf ve sanatkarlar odaları birliğince (ilçelerde bakkalar ve biyeler odalarınca) belirlene 2 üye, Rekabet Kurulu tarafından görevlendirilecek Rekabet Uzman veya yardımcılarında bir üye ile tüketici derneğini temsilen (birden fazla tüketici derneği var ise tercihen en fazla üyeye sahip dernekten mülkü idare amirince belirlenen) 1 üye olmak üzere toplam 9 üyeden oluşur, Kurul üye tam sayısının yarısından bir fazlasıyla toplanır ve oy çokluğu ile karar verir.

Kurul Üyelerinin yolluk ve yevmiyeleri, sekreteryası ve diğer tüm masrafları Maliye Bakanlığının görüşü alınarak , Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununca tahsil edilen Tüketici Fonundan tahsil edilir.

Kurulun oluşum biçimi çalışma usul ve esasları, Büyük Ölçekli Perakende Satış Mağazalarından kuruluş aşamasında istenecek bilgi ve belgelerin nevi, kriterleri ile diğer hususlar bu kanun yürürlüğü girdikten en geç 6 ay içerisinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanıp, Bakanlar Kurulunca onaylanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Madde 5 – Satış alanları 250 metrekare üzerinde olan Büyük Ölçekli Perakende Satış Magazalarının faaliyete geçebilmesi için bu yasayla getirilen koşulların dışında iş yeri açma ve çalışma ruhsatları ile ilgili mevzuatın ön gördüğü sair yükümlölüklerin yerine getirilmesine engel oluşturmaz.

DENETİM

Madde 6- Uygulama esasları ve konu ile ilgili diğer hususlarda yapılacak kontrol ve denetimler, Büyük Ölçekli Perakende Satış İzin Kurulunun isteğı üzerine valilikçe yapılır. Kanun ve yönetmelik esaslarının uygulamalarında tesbit edilen aksaklıklar kurulca değerdendirilip aksaklığın giderilmesine veya ruhsatın iptaline karar verilir.

Bu kanun kapsamına giren hususlarda yetkili ve görevli kişi ve kuruluşlara her türlü bilgi ve belgelerin doğru olarak beyanı, asıl ve onaylı kopyaların verilmesi zorunludur.

Geçici Madde- Bu kanun kapsamına giren ve halen faaliyette bulunan Perakende Satış Magazaları, bu Kanununun yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde kurula müracaat etmeleri gerekir. Kurul, bunu üzerine Büyük Ölçekli Perakende Satış Magazasının bölgesel konumunu, yatırım tutarını , rekabet koşullarını , kamu yararını dikkate alarak ruhsat durumunu karara bağlar. 2 yıl içinde kurulca ruhsat verilmeyen kuruluşlar faaliyetlerine son vermek zorundadır.

Madde 7- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aşlı gibidir

İbrahim ARAG
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

